

Dr. Németh József Lajos*

A stratégiai kommunikáció (hadi)technikai vonatkozásai **II. rész**

A „stratégiai kommunikáció” kifejezés a 2001. szeptember 11-i terrortámadások óta vált használatossá a politikusok és katonai vezetők körében. Többnyire mindannyian kisebb-nagyobb eltérésekkel értelmezik a fogalmat. A szerző, cikke első részében a definíciók összevetésével hívta föl a figyelmet az eltérésekre, különbségekre. A második rész – a korábbi kutatások alapján – a stratégiai kommunikáció haditechnikai és műszaki vonatkozásait kronológiai sorrendben tekinti át.

SUNZITÓL²¹ NAPJAINKIG

A kommunikáció az emberi érintkezés minden területén jelen van, s mint ilyen, ez a megállapítás vonatkozik az interakciók olyan sorozatára is, amelyeket az egyes háborúk vagy a hadviselés egyes formái is magukban foglalnak. A katonai gondolkodók – és az elmúlt évtizedekben egyre több, a témában jártas civil szakértő, politikai és katonai tanácsadó is – hosszú idő óta foglalkoznak a hadviselés egyes törvényszerűségeinek megállapításával, a vonatkozó összefüggések feltárással. Az elmúlt évezredek során elkészült, a fenti témakörrel foglalkozó írásművek szinte mindegyike két fő kérdésre keresi a választ: az egyik szerint, hogyan kerülhető el a fegyveres összeütközés, a másik szerint – amennyiben erre mégis sor kerül – hogy érhetőek el a kitűzött célok, hogyan ragadható meg és hogyan építhető ki a siker?

A kommunikációt a katonai vezetés és irányítás szempontjából vizsgálva az is megállapítható, hogy annak központi kérdése – békében és háborúban egyaránt – az, hogy miként (milyen módon, milyen eszközökkel stb.) biztosítható és tartható fent az egymástól különálló/elkülönült elemek (ezek lehetnek különböző méretű egységek, de akár technológiai eszközök is) közötti kapcsolat.

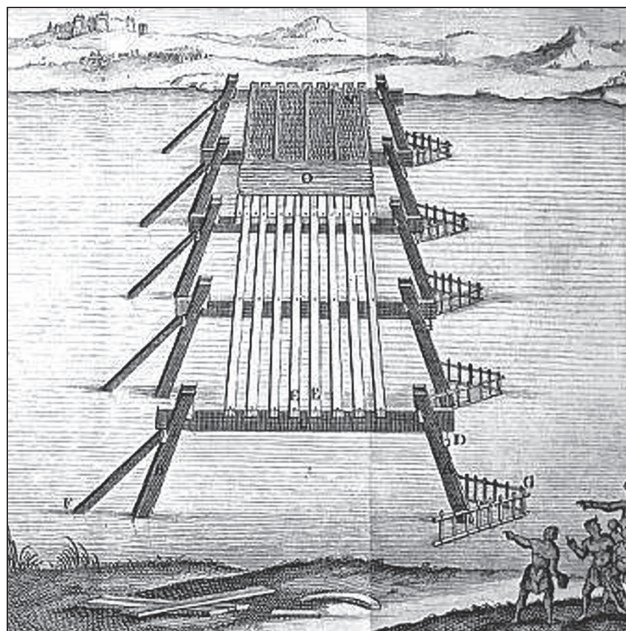
Sunzi az i. e. V. században élt kínai hadvezér, akinek valós tapasztalatokon nyugvó hadtudományi gondolatai a mai napig is rendkívül jelentős hatással bírnak, kifejtette: „... ezért aki száz csatában száz győzelmet arat, még nem a jók legjobbika. A jók legjobbika küzdelem nélkül hódoltatja meg az ellenséges sereget”.²² Magyarán arra a kérdésre is keressünk kell a választ, hogyan lehet elérni azt, hogy az ellenség (vagy a szemben álló fél) ne kezdjen fegyveres cselekménybe, de az egyúttal annak legyőzését is jelentse. Ebben a tekintetben pedig nagy jelentőséggel bírhatnak az egyes befolyásolási és meggyőzési eljárások és módszerek.

A kínai hadtudományt tanulmányozva eljuthatunk ahhoz a felismeréshez, amely egy sajátos „stratégiai kommunikációs komplexumként” értelmezhető. Ez pedig nem más,

mint a kínai Nagy Fal, amely egy olyan, különböző hosszúságú elemekből álló, de mindösszesen 21 196 km hosszú katonai erődítményrendszer²³, amely nemcsak füst- és fényjelzésekből álló kommunikációs jelzőrendszerként, hanem védelmi célból is épült. Tárgyalt témánk szempontjából különösen kiemelendő annak elrettentési és megtévesztési funkciója is.

Az ókori nagy birodalmak szinte mindegyike büszkélkedhetett a vizsgált témánkhoz kapcsolódó komoly haditechnikai erőfeszítésekkel. Európát tekintve a Római Birodalom kiemelkedik közülük. A stratégiai kommunikáció már korábban említett azon elemére utalva, amely Sunzi gondolatait tükrözi számunkra, a győzelem kivívására vonatkoztatva fegyveres összeütközés nélkül is rendkívül jelentős haditechnikai szaktudást igényelt, példaként kell említenünk Caius Julius Caesar (i. e. 100–44) két, viszonylag jól dokumentált fából készült hadihídját, amiket az i. e. 55. és i. e. 53. években építtetett. Mindkét híd a Rajnán vezetett át és a gallok elleni háborút szolgálta. Szerkezetéről leginkább Caesar saját – harmadik személyben megfogalmazott – feljegyzéseiből meríthetünk információt (Commentariorum Caii Julii Caesaris de Gallico Bello, Liber IV).²⁴

4. ábra. Julius Caesar hídja, Leoni (i. sz. 1742) ábrázolásában²⁵

* Egyetemi docens, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Elektronikai Hadviselés Tanszék.
ORCID: 0000-0003-2819-7362

5. ábra. Szemafor jelzéseket megfigyelő személyek és az egykori szemaforállomás mai fotója²⁸

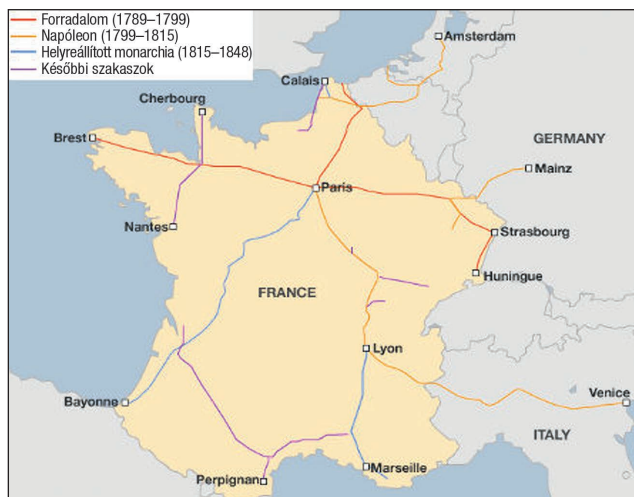
Tárgyalt témánk szempontjából nem elhanyagolható tény, hogy „Caesar mindazt elérte, amiért átvezette seregét a Rhenuson: rájlesztett a germánokra, megbüntette a sugambereket, véget vetett az ubiusok sanyargatásának.”²⁶

A történelmi előzményeket egybevetve és a háborúk kialakulásának okait vizsgálva jutunk el Carl von Clausewitz, a 19. században élt porosz hadtudós megállapításához, aki szerint „a háború nem más, mint az állampolitika folytatása megváltozott eszközökkel”.

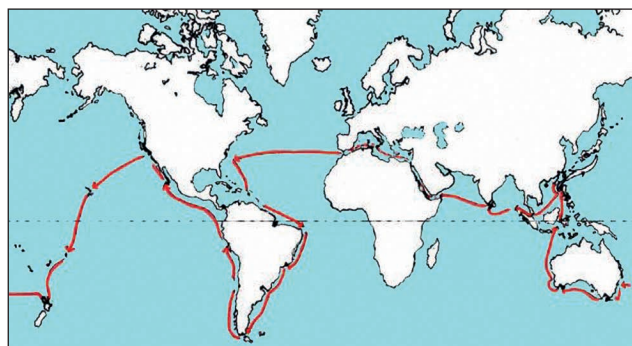
Az említett korszakot meghatározó napóleoni háborúk egyik legjelentősebb eredménye az lett, hogy a politikai elit döntéseit a későbbiek során egyre inkább a tömegek határozták meg, és azok végrehajtását a társadalom és a gazdaság egészének bevonásával, más szóval élve „totálisan” valósították meg. Napóleonnál maradván mindenképp említést kell tennünk egy olyan kommunikációs technikai fejlesztésről, amely őt – politikai és katonai értelemben véve is – jelentős stratégiai előnyökhöz juttatta²⁷, ugyanis „a napóleoni szemafor volt a világ első táviróhálózata, amely az üzeneteket a 19. század eleji Franciaországban soha nem látott sebességgel továbbította”.²⁹

Történelmi és hadtudományi szempontból is elfogadottnak tekinthető, hogy az I. világháború (1914–1918) drámai változásokat hozott a haditechnikai eszközök fejlesztésében és alkalmazásában. Kitérését megelőzően már forradalmi változások zajlottak a stratégiai kommunikáció területén is. Ennek egyik jól dokumentált példája az ún. Nagy Fehér Flotta felállítása és alkalmazása, amit 1907-ben

6. ábra. A szemaforhálózat térképe³⁰

7. ábra. A Nagy Fehér Flotta útjára indul 1907-ben³²

8. ábra. A Nagy Fehér Flotta útvonala 1907–1909 között³³

Theodore Roosevelt amerikai elnök indított 1909-ig tartó útjára. A 16 csatahajóból és más kísérőhajókból álló tengeri csoportosítás fő célja olyan erődemonstráció volt, amely az ekkor már egyre inkább világhatalmi tényezővé váló Amerikai Egyesült Államok katonai képességeit és nagyhatalmi befolyásgyakorlását hivatott demonstrálni.³¹

Az I. világháborút megelőzően robbanásszerű fejlődés zajlott a kommunikációs eszközök (pl. telegráf, rádió, telefon) fejlődésében is, amely magával hozta az óceánok és tengerek alatt húzódó kábelek kialakításának és működtetésének égető igényét is.

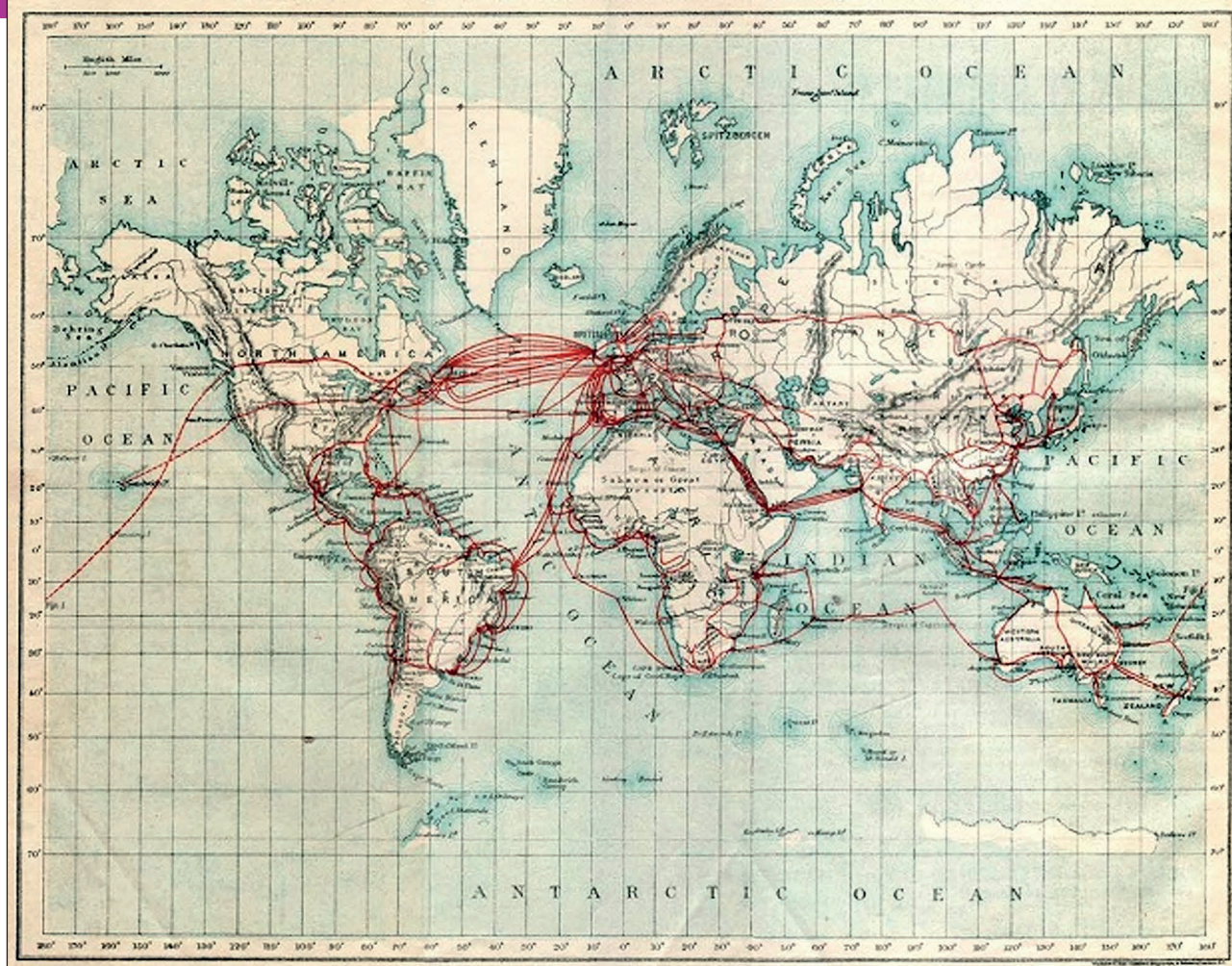
Ez egyúttal nemcsak a korábbiakhoz képest hozott elképzelhetetlen változásokat az emberiség idő- és térfelfogásában, hanem jelentős mértékben hatott a vonatkozó stratégiai erőfeszítésekre és gondolkodásra is. Ezek létezését és működtetését megakadályozandó, így stratégiai kommunikációs hátrányba hozva annak működtetőit, szinte azonnal célponttá váltak a szemben álló felek számára. Ennek eseményeit dolgozta fel az amerikai Harvard Egyetem egyik oktatója, Jonathan Reed Winkler a „Nexus: Strategic Communications and American Security in World War I.” című könyvében.³⁵

A második világhéget (1939–1945) követően a hidegháborút az ún. „nukleáris” narratíva jellemezte, amely az amerikai és szovjet szembenállásban a végső katonai összecsapást és az elbukás lehetőségét vizionálta. Jól példázta ezt a gondolkodást az ún. „Daisy” reklám, amely bár az 1964-es amerikai elnökválasztási kampányban szerepelt, mégis jól mutatja az akkoriban uralkodó hidegháborús retorika mindenhatóságát.

Ugyanakkor az említett időszakban zajló kisebb méretű (háborús küszöb alatti) összecsapások és az ún. helyi vagy kis háborúk tapasztalatai rámutattak arra a tényre, hogy a háborús politikai célkitűzések a közvélemény folyamatos támogatása nélkül nem valósulhatnak meg. Ennek egyik példája a vietnámi háború³⁶, amelynek elvesztését gyakran a társadalmi támogatottság hiányában, illetve a háború menete során kialakult erőteljes hazai és nemzetközi tiltakozás számlájára írják.

EASTERN TELEGRAPH CO'S SYSTEM AND ITS GENERAL CONNECTIONS.

9. ábra. Az óceánok és tengerek alatt húzódó kommunikációs összeköttetést biztosító kábelek 1901-ben³⁴. A transzatlanti hálózat mind az öt kontinentet összekötötte egymással

A 2001. szeptember 11-én lezajlott támadásokat követő terrorizmus elleni küzdelemben³⁷ a katonai műveleteken kívül – amelyeknek jelentős részét már felkelés ellenes műveleteknek (COIN – Counterinsurgency) nevezünk – egyre jelentősebbé váltak azok az eljárások, amelyek az adott lakosság „szívének és szellemének megnyerésére” irányultak³⁸.

A fenti, nagyon rövid és szinte csak a csomópontokra történő áttekintés nem lehet teljes anélkül, hogy ne tegyünk említést arról, hogy

- az 1990-es évek elejétől zajlott háborúkban – például az 1990–91-es öbölháború – a kommunikációs, információs és precíziós technológiák használatával egyes szakértők szerint forradalom zajlott a hadviselésben (RMA - Revolution in Military Affairs), s ezek permutációit sorolták be például a hálózatközpontú hadviselés, vagy a hatás alapú műveletek sorába³⁹;
- az elmúlt években előtérbe került az ún. negyedik generációs hadviselés elmélete, amelynek mezsgyéjén a szakértők már az ötödik generáció kapcsán azt vizionálják, hogy a jövőben olyan stratégiai változások történnek, amelyekben „az információs műveletekkel [határozzák meg a] támogatott katonai hadjáratok helyét, melyeket gerilla és terrorista támadások egészítenek ki”⁴⁰;
- az elmúlt évszázadokban, de különösen az elmúlt évtizedekben a tele- és infokommunikációs eszközök fejlődését tanulmányozva a „célpont–fegyver–platform” jelleg párhuzamosan jelenik meg napjaikban⁴¹;
- a nemzetközi kapcsolatok egyes szereplői – köztük különösen az Iszlám Állam elnevezésű terrorszervezet,

de akár Oroszország is – előszeretettel használja a hibrid hadviselésben és a hibrid médiában rejlő lehetőségeket stratégiai célkitűzései elérésére;

- az adott helységben, szűk harcászati területen mozgó (járőröző) kis létszámú alegységek (raj, szakasz, de akár pár fő is) komoly stratégiai hatást tudnak kiváltani az ún. „stratégiai tizedes” jelenségének felismerésével⁴²:

A JÖVŐ ÚTJA: A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA

A szerző álláspontja szerint – alapul véve a stratégiai kommunikáció legfontosabb kiindulási pontjait –, valamint tudatában azoknak a nagyhatalmi erőfeszítéseknek, amelyek a mesterséges intelligencia fejlesztésére irányulnak, a tárgyalt témakör legfontosabb trendjei és fordulópontjai haditechnikai értelemben is a mesterséges intelligenciához lesznek köthetők.

ÖSSZEĞZÉS

Zárásként elmondható, hogy a stratégiai kommunikáció fogalmi (tartalmi) meghatározására a hidegháború lezárása után számos kísérlet történt, annak elmélete és gyakorlata jelentős mértékben kapcsolható a (had)technikához és napjainkban fellelhető a biztonságpolitikában csakúgy, mint nemzetközi kapcsolatokban. Bár a fogalomkör az üzleti életből eredeztethető, napjainkban annak legfontosabb formálói (alakítói) a különböző államok és a haderő léptek elő.

Ez a publikáció az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-4-NKE-30 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával és az MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatásával készült.

This article is supported by the ÚNKP-19-4-NKE-30 New National Excellence Program of the Ministry of Innovation and Technology and Supported by the Janos Bolyai Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

NEMZETI KUTATÁSI,
FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Németh József Lajos. „A stratégiai kommunikáció interdiszciplináris megközelítésben” *Hadtudományi Szemle* 12, 1. szám (2019): pp.197–174;
- A NATO Stratégiai Kommunikáció kiválósági Központ (NATO Strategic Communications Centre of Excellence) honlapja. Elérés: 2019. november 01. <https://www.stratcomcoe.org/report-period-1-october-2014-31-december-2014>;
- Az Európai Unió Kelet Stratégiai Kommunikáció Muncacsoport (EU East StratCom Task Force) honlapja. Elérés: 2019. november 01. https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/2116/questions-and-answers-about-east-stratcom-task-force_en;
- Németh József. „2001. szeptember 11. - Egy vizsgálat anatómiája” *Hadtudomány* 16, 3. szám (2006). http://mhtt.eu/hadtudomany/2006/3/2006_3_9.html;
- Vajda Barnabás. *Egy szabad hang Kelet-Európában: A Szabad Európa Rádió tevékenységéről a hidegháború alatt*. Dunaszerdahely: Nap Kiadó, 2011, p. 277–281.;
- Kiss J. László. „9/11 újragondolása – a változás percepciója vagy a percepció megváltozása?” *Nemzet és biztonság* 4, 7. szám (2011. szeptember). http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/kiss_j_laszlo_9_11_ujragondolasa_a_valtozas_percepcioja_vagy_a_percepcio_megvaltozasa.pdf;
- Botan, Carl. „Ethics in Strategic Communication Campaigns: The Case for a New Approach to Public Relations” *Journal of Business Communication*, 1997/04, p.188., https://www.researchgate.net/publication/247762001_Ethics_in_Strategic_Communication_Campaigns_The_Case_for_a_New_Approach_to_Public_Relations;
- Berman, gh. „Public buildings as public relations: Ideas about the theory & practice about staretgic architectural communication” *Public Relations Quarterly*, Spring 1999, pp.18–22.;
- Forgács József. „Az érzelem és a stratégiai kommunikáció: az érzelem hatása a szóbeli kérések megfogalmazására és értelmezésére” *Magyar Pszichológiai Szemle* 55, 2-3. szám (2000): p. 145–178. <https://doi.org/10.1556/mpszle.55.2000.2-3.1>;
- Kemmit, Alicia M. *Active voice and community engagement: transforming U.S. public serviv media trough strategic communication*, PhD thesis, University of Massachusetts Amherst, Department of Communication, 2006;
- Capriotti, Paul. „Managing Strategic Communication in Museums. The case of Catalan museums, Communication&Society” *Comunicación y Sociedad* 26, no. 3, (2013): pp. 98–116.;
- Ishino, Yasuteru, és Kyoichi Kijima. „Project Management Methodology for Stimulating Strategic Communication in Japan”. *Systems Research and Behavioral Science* 22, 3. sz. (2005. május 10.): 209–21. <https://doi.org/10.1002/sres.658>;
- Kiss, Simon J. „Responding to the “New Public”: The Arrival of Strategic Communications and Managed Participation in Alberta: Communications and Managed Participation”. *Canadian Public Administration* 57, 1. sz. (2014. március): 26–48. <https://doi.org/10.1111/capa.12053>;
- Lewis, Bobby Key. *Social media and strategic communications: attitudes and perceptions among college students* PhD thesis, Oklahoma State University, 2009. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.838.8254&rep=rep1&type=pdf>;
- Holtzhausen, Derina R., és Kirk Hallahan. „Strategic Directions for New Journal”. *International Journal of Strategic Communication* 1, 1. sz. (2007. március 22.): 1–2. <https://doi.org/10.1080/15531180701285087>;
- Hallahan, Kirk, Derina Holtzhausen, Betteke van Ruler, Dejan Verčič, és Krishnamurthy Sriramesh. „Defining Strategic Communication”. *International Journal of Strategic Communication* 1, 1. sz. (2007. március 22.): 3–35. <https://doi.org/10.1080/15531180701285244>;
- Lim, Young Joon. „Theoretizing Strategic Communicationin Parsimony from the U.S. Government Perspective”. *KOME* 3, 1. sz. (2015): 1–15. <https://doi.org/10.17646/KOME.2015.11>;
- Improving NATO Strategic Communications Terminology, NATO STRATCOMM COE, 2019, Riga, p 21. Elérés: 2019. december 27. <https://www.stratcomcoe.org/download/file/fid/80810>;
- Németh József Lajos. „A (stratégiai) kommunikáció és a háború kapcsolata napjainkban” *Hadtudomány* 23, 1-2. sz (2013); http://www.mhtt.eu/hadtudomany/2013/1_2/HT_2013_1-2_Nemeth_Jozsef.pdf;
- Holtzhausen, Derina: *The Routledge Handbook of Strategic Communication*; Routledge, New York és London, 2015, p. 20. <https://doi.org/10.4324/9780203094440>;
- Szak, Andrea. „Media Influence and Reception Analyses” *Hadtudományi Szemle* 7, 1. sz. (2014): pp. 152–157. https://epa.oszk.hu/02400/02463/00022/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2014_01_152-157.pdf;
- Stefan, Kassay: *Vállalat és vállalkozás III., Stratégiai kommunikáció*, Budapest: Gondolat Kiadó, 2015 p.10.

JEGYZETEK

- 21 Sunzit magyar népszerűű átírással Szun-Ce-ként ismerhetjük. Lásd: Tokaji Zsolt: „A Kínai hadtudományi irodalom határokat nem ismerő örök érvényű klasszikusa” in: *A kínai Hadtudomány klasszikusai* (szerk: Tokaji, Zsolt és P. Szabó, Sándor), Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2018. p. 25.
- 22 Sunzi: „A hadviselés törvényei” (ókinai nyelvű eredetiből fordította: Tokaji Zsolt). In: *A kínai hadtudomány klasszikusai* (szerk: Tokaji Zsolt és P. Szabó Sándor, Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2018. p. 35.
- 23 „China’s Great Wall Found to Measure More Than 20,000 Kilometers” *bloomberg.com* Elérés: 2020. április 1. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2012-06-05/china-s-great-wall-found-to-measure-more-than-20-000-kilometers>.

- 24 Láng Elemér: Hidakról, földrajzi – történeti áttekintés I. rész: Őskor és a nagy birodalmak kulturái, p. 9. *Fatáj online*. Elérés: 2020. április 01. http://www.fataj.hu/2011/03/087/LangElemer_Hidakrol_1.PDF
- 25 Uo. p.10.
- 26 *Iulius Caesar feljegyzései a gall háborúról, a polgárháborúról*. <https://mek.oszk.hu/05000/05020/05020.htm>
- 27 „Modern távközlési technika segítette Napóleonot” *Múlt-kor történelmi magazin*, 2013. június 21. https://mult-kor.hu/20130621_modern_tavkozlesi_technika_segitette_napoleonot
- 28 Uo.
- 29 Uo.
- 30 Uo.
- 31 McKinley, Mark: „Cruise of the Great White Fleet” *Naval History and Heritage Command*, Elérés: 2020. 04. 01. <https://www.history.navy.mil/research/library/online-reading-room/title-list-alphabetically/c/cruise-great-white-fleet-mckinley.html>.
- 32 Uo.
- 33 Forrás: http://freepages.rootsweb.com/~camorris/military/gwfleet/gwf_route.html, a letöltés dátuma: 2020. április 01.
- 34 Forrás: <https://blogthinkbig.com/wp-content/uploads/Cables-Submarinos-mundiales-1901.jpg>, a letöltés dátuma: 2020. április 01.
- 35 Winkler, Jonathan Reed: *Nexus: Strategic Communications and American Security in World War I.*, Cambridge, Massachusetts, London, England: Harvard University Press, 2008.
- 36 Tágabb értelemben az 1955–1975 közötti két évtized, míg szűkebb értelemben – ami az amerikai beavatkozás időszakát jelenti – az 1965–1973 közötti évek a mérvadók.
- 37 Eltérő narratíva fedezhető fel az amerikai „Global War on Terror” (A terror elleni globális háború) és az európai „Fight Against Terrorism” (Harc a terrorizmus ellen) kifejezések fenomenológiai és szemiotikai megközelítésében.
- 38 „Winning hearts and minds.” A „győzets szív és elme” kifejezésből kiértezhető az erőteljes katonai konnotáció, amely – véleményem szerint – nem túl szerencsés egy olyan területen, ahol a katonai jelenlét nagyon jelentős. *FM 3-24, *MCWP 3-33.5 Insurgencies and Countering Insurgencies*, Headquarters, Department of the Army, Washington, DC, 15 December 2006, elérés: 2020. 04. 01. <https://fas.org/irp/doddir/army/fm3-24.pdf>
- 39 McMaster, H.R.: *On War: Lessons to be Learned, Survival, 2008, February–March 2008*, pp.19–20.
- 40 Somkuti Bálint: *A negyedik generációs hadviselés – az érdekérvényesítés új lehetőségei*, doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszerződési Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Hadtudományi Doktori Iskola, 2012, p. 90.
- 41 Rid, Thomas: *Small wars and telecommunication, The Ashgate research companion to modern warfare*, Ashgate, United Kingdom, 2010, p. 446-447. idézi: Németh József Lajos. „A (stratégiai) kommunikáció és a háború kapcsolata napjainkban” *Hadtudomány* 23, 1–2. sz (2013): p.130.; http://www.mhht.eu/hadtudomany/2013/1_2/HT_2013_1-2_Nemeth_Jozsef.pdf.
- 42 A „stratégiai tizedes” egy, a világsajtót bejárta fotó szerint hatalmas stratégiai hibát követett el az Abu Ghraib börtönben, amikor egy meztelen iraki foglyot porázon sétáltatott. Ez Irakban hatalmas felháborodást idézett elő és megrendítette az egész művelet támogatottságát.

(Fotók a szerző gyűjteményéből)

Számvéber Norbert

Páncélosok a budapesti csatában 1944. október 29. – 1945. február 13.

Dr. Számvéber Norbert hadtörténész már több mint 20 éve kutatja az 1944–1945. évi magyarországi harcok történetét a páncélos-hadviselés szempontjából. Jelen kötetében a második világháború egyik legfontosabb hazai hadműveletét, az 1944/1945. évi budapesti ostrom előzményeit és menetét tárgyalja. A közelmúltban újra megjelent könyv második, jelentősen bővített kiadása azért vált szükségessé, mert az utóbbi évtizedben számos levéltári forrás vált kutathatóvá a témával kapcsolatban. Nemcsak a szovjet csapatok és parancsnokság eddig feltáratlan dokumentumai tartalmaznak számtalan új adatot, információt, hanem a szovjet csapatok által zsákmányolt német iratok is. Ezek feldolgozásával a korábbiaknál is részletesebb kép vázolható fel a Budapest területén 1944. október végétől 1945. február közepéig vívott páncélos összecsapásokról.

A páncélozott harcjárművekkel felszerelt alakulatok szinte sohasem tevékenykedtek összefegyvernemi vagy akár összhaderőnemi támogatás nélkül. A szerző a harcoló felek légierőinek azon tevékenységi formáit is elemzi, amelyek a páncélosok alkalmazására közvetlen hatással voltak, ugyanakkor kutatási területe nem terjed ki a vadász- és bombázórepülő-bevetésekre, valamint a vízi páncélozott harcjárművek alkalmazásának részleteire.

A páncélozott harcjárművek alkalmazásának történetét magánnaplók és visszaemlékezések idézett sorai színesítik, továbbá számos korabeli harcvázlat segítségével az olvasó még jobban megértheti a harccselekmények dinamikáját.

A *Páncélosok a budapesti csatában* című könyvet – amely fontos adalékokkal szolgál a főváros ostromának teljeskörű hadtörténeti feldolgozásához – a második világháború magyarországi hadszínterei, valamint a páncélos fegyvernem iránt érdeklődő olvasóink figyelmébe ajánljuk.

A Jaffa Kiadó által 2018-ban megjelentetett *Páncélosok a budapesti csatában 1944. október 29. – 1945. február 13.* című könyv a Hadiakadémia sorozat tagja, keménytáblás, terjedelme 834 oldal. Ára 6300 Ft. Kapható a nagyobb könyvesboltokban, megrendelhető a kiadó weboldalán 20%-os kedvezménnyel. (W. T.)

